

inikét.) Már
uk s el is
nyugodt és
milyen sze-
elküismerete
ni fog min-
ól.

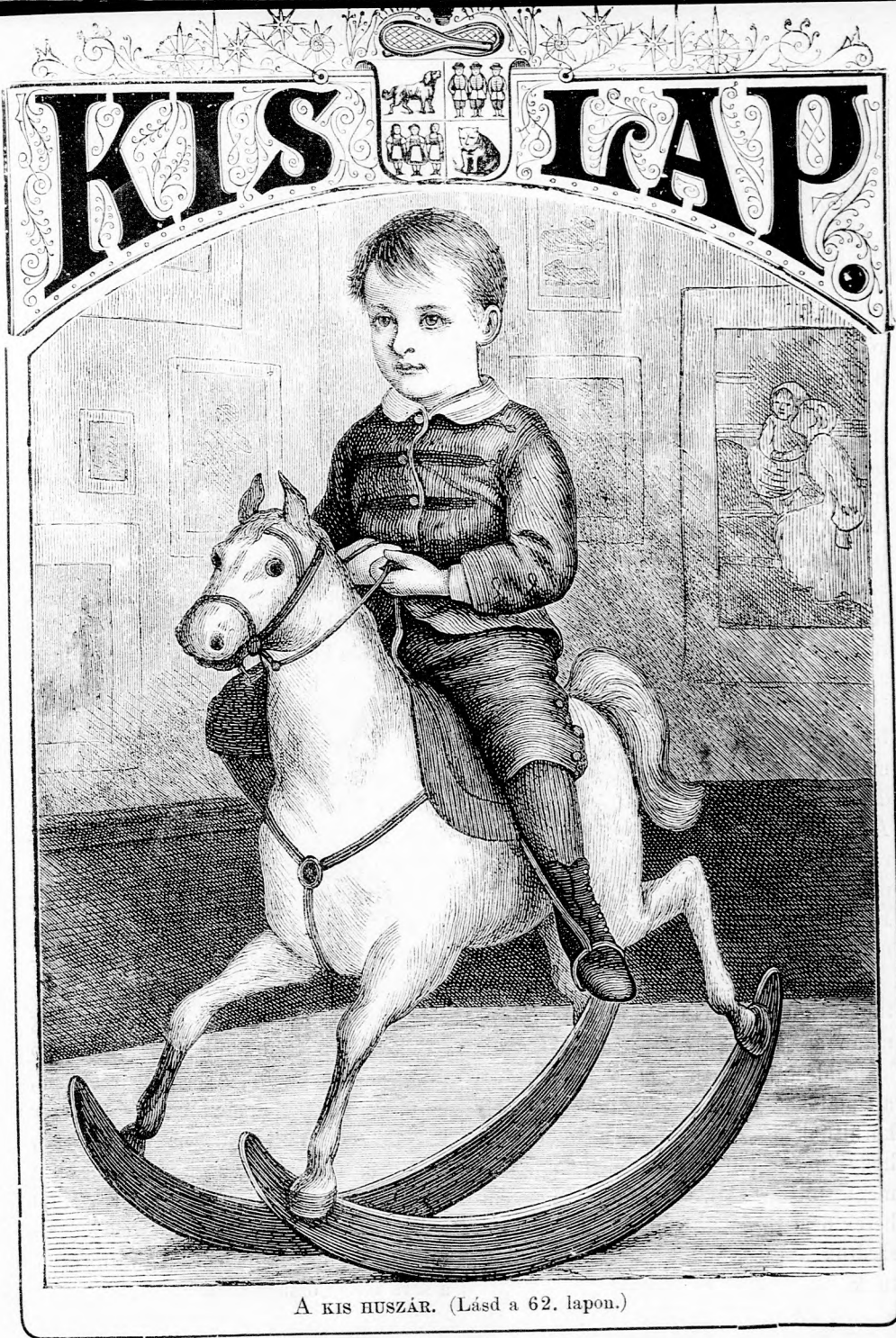
NY.

ház javára

Szeniczey Fe-
Tavaszy Mar-
lemér 50 kr.,
lza és Paula
1 frt., Simon
gyűjtése 6 frt.
frt., Janesár
Lajos 20 kr.,
Dezső 12 kr.,
ács Sándorné
r., Oroszy Fe-
ársaság 1 frt.
öttman Andor
es Irma 2 frt.,
Anna és Ká-
Walter 2 frt.,
eszih Etelka
atott 926 frt
frt 19 kr.

a kegyes kis
gó bácsi.

menaeum-épület.
v. társulat.

A KIS HUSZÁR. (Lásd a 62. lapon.)

XXIV. kötet. 4. szám.

Ára negyedévre 1 frt 40 kr.
Megjelen hetenkint egyszer, 16 oldalon.

1883. január 28-án.

K I T A S Z I T V A !

— Elbeszélés. —

(Folytatás.)

AGY országot jártunk már be s a felvidékről leértünk a déli megyékbe. Utazásunk módja nagyon egyszerű volt és nem került se pénzbe, se fejtrésbe. Mentünk mindig egyenesen gyalog, a merre az ut vezetett és ha egy-egy falu vagy város közelébe értünk, mely elég nagynek látszott, hogy előadást tarthassunk, akkor nem messze az első házaktól megállapodtunk, hogy előkészüljünk az ünnepies bevonulásra. Én is, Gáspár mester is, felöltöttük jobbik ruhánkat, aztán lekeféltam a port és sárt a kutyákról és felöltöttem a majmocskát a generális ruhába. Ez volt mindig a legnehezebb, mert a kis majom hamis kópé volt, jól tudta, hogy az öltöztetés az előadás bevezetése, ezt pedig ő nem szerette. Karmolt, vergődött az öltöztetés ellen s rendszeren Káplárt kellett segítségül hívnom. Az okos kutya oly fenyegetőleg mordult rá a majomra, hogy a gonosz kis állat megrettenve hagyta magát felöltöztetni. És Káplár addig nem mozdult el, míg a majom teljes parádében nem volt.

Ekkor aztán nagy hűhóval bevonultunk. Elöl ment Gáspár mester sipolva, aztán az állatok, végre én, rákezdve a hegedülést, ha Gáspár mester abba hagyta a sipjátékat. Ha a kíváncsiak száma, mely körülünk összegyűlt, olyan nagy volt, hogy jó bevételre számíthattunk, akkor megtartottuk a produkeziót. Ha az emberek nem törődtek velünk, akkor összedtük a sátorfánkat és odább ballagtunk.

Csak a városokban maradtunk több napig, néha egy hétig is. Délutánonként rendeztük az előadásokat s délelőtt szabad volt kedvemre bejárni az utcákat. Mindig magammal vittem Káplárt is és Gáspár mester még biztatott, hogy csak járjak, nézegessek körül. Egyszer így szólt:

— Sorsod úgy akarta, hogy bejárd az országot olyan korban, mikor más gyermek alig jut a szomszéd városig. No's hát nézz szét, így is tanulhatsz sokat. Figyelj mindenre és ha valamit látsz, amit nem értesz, csak kérdezősködjél tőlem bátran. Nem mondom, hogy mindent meg tudok magyarázni, de talán sokról fölvilágosíthatlak. Nem mindig voltam én csak tudós kutyák és majmok mestere.

Látta, hogy kíváncsian nézek rá s kérdeni szeretném, mi volt hát?

— Most ne törődjél azzal. Csak annyit mondok, hogy a vándorkomédiás valaha több is lehetett. És te, kedves fiam, most nagyon szegény, vándor komédiás fiu vagy ugyan, a kivel bizony kevesen kívánnak cserélni, de abból még nem következik, hogy több ne lehess a világon. Szorgalommal, becsületes törekvéssel fölvergődhetel olyan állapotba, hogy sokan irigyelni fognak. Ez persze függ egy kicsit a szerencsétől is, de leginkább függ tőled magadtól. Azért, kedves fiam, hallgass az én tanácsomra és egyszer valamikor, ha majd nagyra nőttél, remélem, hálásan fogsz visszaemlékezni a szegény öreg komédiásra, kitől eleinte anyyira féltél, ki elragadott nevelő anyádtól. Én azt hiszem, javadra fog válni, hogy a sors velem összehozott.

Mindig áhitattal, tisztelettel hallgattam ilyenén szavait s őszinte iparkodással követtem is. Sokszor tünődtem ugyan magamban, kicsoda hát ez az én gazdám voltaképen; de ezt hiába kérdeztem volna tőle s beértem azzal, hogy napról napra jobban megszerettem. Szigorú és mégis olyan jóságos volt hozzám, mintha édes gyermeke lettem volna; szerettem is majdnem úgy, mint egykor a jó Dorka anyót. És már épen nem éreztem magamat olyan nagyon szerencsétlennek, hogy elszakadtam attól a falutól. Ott még most is olyan tudatlan, együgyű fiu volnék, a ki legföljebb tehenet, juhót legeltet. Szinte csodálkoztam, mikor néha meg-meg gondoltam, hogy Gáspár mester mit faragott belőlem, mi mindenre megtanított. Pedig könyvet bizony nem hurezolhattunk magunkkal. Hanem a Gáspár mester feje egész könyvtár volt s mindenféléről úgy tudott beszélni, magyaráztatni, mint a legjobb tanár.

Vándorlásunkban eljutottunk a Dunához, át is hajóztunk rajta és én ugyan csak bámultam. Ilyen nagy folyót még soha sem láttam. Hát még mikor a gőzhajókat megpillantottam! Gáspár mester mosolygott álmélkodásomon, aztán megmagyarázta, mi az a gőzhajó, sőt mihamar közelről is jól megnézhettem. Mert egy napon Gáspár mester azt mondta, hogy nagyon fáradt, a legközelebbi állomáson hajóra szállunk s úgy megyünk a városba, a mely felé megindultunk. Jó bevételeink voltak az utóbbi hetekben, került egy kis költség hajóra s csakugyan kényelmesen jutottunk el a nagy városba.

Ez már igazán nagy város volt, s én azt hittem, hogy ez az ország fővárosa; de Gáspár mester felvilágosított, hogy ahhoz képest biz az csak kis város.

— Hanem arra, remélem, eléggé nagy lesz, hogy az egész telet itt tölthessük.

Mert ezalatt már elmúlt a nyár, az ősz is, és a tél javában beköszönt. A vándorlás már épen nem volt kellemes, többé nem lehetett a szabadban megpihenni s a rövid napok alatt sokszor utólért az esti sötétség, mikor még messze jártunk minden hajléktól. Csöppet sem bántam tehát Gáspár mester szándékát.

Reményünkben nem is eselatkoztunk, jól folytak dolgaink egész télen át. Külön bódét állítottunk fel s ott tartottuk előadásainkat. Nem kellett attól tartanunk, hogy a nézők azt mondják: »Ezt már láttuk, produkáljanak valami újat!« Mindig más meg más közönség gyűlt a bódénkba s bámulta a majmocska ügyességét, Káplár rendkívüli okosságát. Még én is sokszor kaptam tapsot komédiázásoméért, de még inkább hegedűjátékomért.

Lassan-lassan azonban a tél elmúlt s mikor megint kitavaszkodott, rosra kezdett fordulni a dolgunk. Az emberek nem jöttek többé hozzánk, hanem inkább kiséltak a zöldelő mezőre, ligetbe; a gyermekek inkább lapdázta, futkostak, — ideje volt, hogy odább vándoroljunk.

Össze is szedtük hát a sátorfánkat és folytattuk a régi vándoréletet. Nagyobb falvakban, kisebb városokban két-három napot töltöttünk, aztán megint csak gyalogoltunk tovább, ismét fölfelé a szép hegyvidékbe, csak hogy nem az én egykori

falucskám, hanem az országnak épen más-
sik széle felé. Hol jól, hol rosszul ment a
dolgunk, de azért nem busultunk, mignem
egy napon aztán nagyon-nagyon rosszra
fordult a sorsunk, de legkivált a jó Gás-
pár mesteré.

Egy kisebb városkába értünk és szo-
kásunk szerint fényes bevonulást tartot-
tunk. Miután egy szerényebb vendéglő-
ben elhelyezkedtünk, kiálltunk egyik tá-
gas piacra, hogy előadást tartsunk. Nagy
közönség gyűlt össze s jó bevételre szá-
mitottunk, mikor egyszerre egy öles ter-
metű, mord képű városi hajdu termett
Gáspár mester elébe.

— Hát kendtek kicsodák, mit akar-
nak itt, he? kérdé nyersen.

Gáspár mester nyugodtan felelé:

— Produkeziót rendezünk, láthatja.

— Az nem szabad.

— De igenis szabad. Itt van az irás-
beli engedélyem.

— Eh mit, papirost akárki mutathat
akármilyet. Takarodjanak innen!

Gáspár mester szokva lehetett az
ilyen durva támadásokhoz, mert míg én
ölembe kapva a szintén megijedt maj-
mocskát, félénken húzódtam félre, ő egé-
szén nyugodtan s inkább kissé gunyosan
felelé:

— Ugy látszik, vitéz uram, ön nem
tud olvasni, azért mondja, hogy ilyen
írást akárki mutathat. Tessék, olvassa el.

Eléje tartotta az írást, de a mord
képű hajdun meglátszott, hogy csakugyan
nem tud olvasni s a körülöttünk álló
emberek hangosan kaczagtak. Erre a vi-
téz hajdu még inkább felförmedt.

— Mit nevetnek? Mit báméskod-
nak? Takarodjék mindenki haza, külön-
ben megbánja! Egy, kettő! Mars!

De az emberek épenséggel nem siet-
tek szót fogadni s a hajdu erre szörnyű
dühvel kezdett hadonázni a botjával. Sze-
rencsétlenségre a majmocska, nem sejtve
a dolog komolyságát, szokása szerint utá-
noztta a haragos hajdu mérges hadonázá-
sát, olyan bohókásan, hogy az emberek
még hangosabban kaczagtak s utoljára
magam sem bírtam megállani a nevetést.
A hajdu csakhamar észrevette a dolgot
és azt hitte, én ösztönzőm a majmot, hogy
csufolja.

— Ejnye sehonnai ficzkója, hát te
még csufolódni mersz? kiáltá.

A következő pillanatban hatalmas
ökölcsapással földre terített. Szinte elká-
bultam belé. De ugyanekkor Gáspár mes-
ter már odaugrott élembe és fenyegető-
leg emelte kezét a durva ember felé.

— Ne merje bántani ezt a fiut!
kiáltá és szeme szikrázott a haragtól.

Soha sem láttam Gáspár mestert ilyen
méltóságosnak. Ősz hajtól körített arca
egészen kipirult és máskor oly szelid, tü-
relmes vonásaiból most a megvetés, méltó
harag indulata sugárzott. Azt hittem, az
a nyers, durva ember szégyenkezve meg-
hátrál, de biz' abból semmi se lett, mert
ellenkezőleg torkon akarta ragadni Gás-
pár mestert. Csakhogy Gáspár mester
nem hagyta magát, hanem ő ragadta tor-
kon a hajdut és viaskodni kezdtek.

Gáspár mester izmos, erős ember
volt, de végre is már öreg ember, ellenfele
pedig öles termetű fiatal férfi, a küzdelem
tehát nem lehetett sokáig kétséges. Gás-

pár mester abbalagya a viadalt és kérdé:

— De hát mit akar velem?

— Bekisérem a kapitányságra.

— Nem vétettem én senkinek, csak ezt a szegény fiut védelmeztem. Minek verte földre?

— Semmi okoskodás, hanem előre!

Gáspár mester nem felelt többet, hanem én felém fordulva, mondá:

— Menj vissza, fiam, az álatokkal a vendéglőbe és maradj ott. Majd izenek.

Nem beszélhetett tovább, mert a hajdu karonfogta és elhúrozta. A kutyák követni akarták, de intésekre ott maradtak mellett: szokva voltak az engedelmességhez. Az emberek pe-

dig mihamar szétoszlottak, miközben ilyenformán beszélgettek egymás közt:

— Az öregnek igaza volt!

— Dehogyan volt! Nem szabad a rendőrré kezét emelni!

— Minek bántotta ok nélkül azt a szegény fiut? Más is védte volna.

— Tudhatta volna, hogy ő lesz a vesztes. Örülhet ha be nem csukják.

Egészen megrémülve tértem vissza a vendéglőbe. Szívem elszorult, ha arra gondoltam, hogy Gáspár mestert talán csakugyan börtönbe zárják. Ugy szerettem, mintha édes atyám lett volna. És igazi atyám volt, ki nemcsak komédiázásra tani-

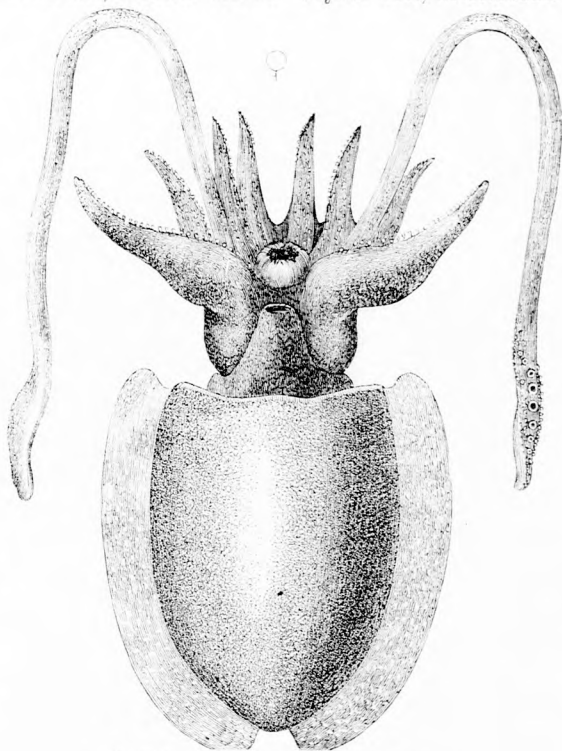
tott meg, hanem sok hasznos dologra is és mikor szűkös folyt be a jövedelem, megosztotta velem utolsó falatját.

És most talán börtönbe zárják. De mi lesz akkor én belőlem? Mit csinállok, míg ismét kiszabadul?

Gáspár mester nem hagyott nálam pénzt, nem is volt rá szükségem eddig. Összesen pénzem két

tizeskéből állott. Hogy éljünk meg ebből, én, a majom és a három kutya!

Kinos aggodásban töltöttem az egész napot s már esteledett, mikor egy ember levelet hozott Gáspár mestertől. Azt írta, hogy csak maradjak a vendéglőben, s viseljem gondját négylábu művészeink-

A TINTAHAL. (Lásd a 64. lapon.)

nek, majd ő kifizeti a vendéglős számláját. Aztán megírta, hogy még nem tudja, mi fog vele történni, mert csak holnap állítják bíró elé s ekkor dől el a sorsa. —

»Megléhet, hogy elítélnek. Nagy hibát követtem el, hogy a haragnak engedtem: talán nagyon is meg fogom bánni. De már késő a panasz, el kell szenvednem indulatosságom következményét. Jöjj el holnap a bíróság termébe, mindenki bemehet a hallgatóság helyére.«

Azután még tanácsokat adott, mit tegyek s lelkemre kötötte, hogy a majmocskára és kutyákra jól vigyázzak.

Könybe lábadt a szemem, mikor e levelet olvastam. Hogy is ne? Hiszen engemet védelmezett a jó Gáspár mester, azért jutott bajba; de egy szóval sem említé, hogy én talán mégis hibás voltam, mert engedtem a majomnak csufolkodni.

Rosz éjszakám volt s másnap korán reggel utra keltem, hogy megkeressem a bíróság épületét. Sokáig álldogáltam ott, míg végre láttam, hogy mások bemennek. Utánok sompolyogtam s meghuzódtam a terem egyik sarkában.

Tulajdonképen nem igen tudtam én még akkor, mi az a bíróság, mit csinálnak ezen a helyen; de azért ösztönszerűleg rettegtem, mintha valami nagy veszedelem fenyegetne. Elfojtott lélekzettel lestem mi történik.

Mindenféle bünösöket hoztak elő, fegyveres örök közt, de az én gazdám nem volt köztök. Az egyik tolvaj, a másik csavargó, a harmadik verekedett sat. Mind-egyik azt mondogatta, hogy ő ártatlan, de ez nem használt. A bíró mindegyiket elítélte. Ez rossz jel.

Végre ismét nyílt az ajtó és egy fegyveres ör bekísérte Gáspár mestert. Sápadtabb volt kissé, mint rendesen, de nyugodtan állt meg a bíró előtt. Nekem azonban úgy dobogott a szívem, úgy meg voltam indulva, hogy eleinte nem is érttettem, mit beszélnek. Egyszer aztán a bíró így szólt Gáspár mesterhez:

— Ön tehát megvallja, hogy több csapást mért a rendőrré, ki elfogta?

— Védtem magamat, és a fiut, a kit a rendőr ok nélkül földre tiport, felelé Gáspár mester nyugodt hangon.

— Az a fiu nem az ön fia.

— Nem, de szeretem, mintha édes gyermekem volna. Mikor láttam, hogy az a durva hajdu úti, nem bírtam uralkodni haragomon, megfélekeztem, hogy nem szabad kezét emelni a törvény emberére.

— Elég hiba. Ilyen öreg embernek már nem szabad megfélekezni magáról. Most halljuk, mit mond a vádló.

Ekkor előállott a durva hajdu, ki engemet földre vert. Hosszasan beszélt el a történeteket s olyan borzasztó dolgokat mondott, mintha legalább is meg akartuk volna őt gyilkolni. Gáspár mester nem igen figyelt reá, hanem fürkészőleg nézett szét a teremben, a hallgatóság soraiban. Tudtam, hogy engemet keres. Előbujtam s egészen az első sorba furakodtam.

Meglátott és szomorú arcza kissé földerült, felém mosolygott s láttam, jól esik neki, hogy eljöttem. Én pedig alig bírtam elfojtani a zokogást.

— Tehát egyebet nem tud mondani mentségére? kérdé ismét a bíró.

— Magamért egy szót sem szólnék többet, felelé Gáspár mester. De nagyon kérem a tekintetes bíró urat, könyörüljön azon a szegény fiun, ki nélkülem elhagyatva fog állani a világban. Ne szakítsanak el tőle hosszú időre.

Azt hittem, e szavakra a bíró rögtön szabadon bocsátja a jó öreget. Annál kevesőbb volt hallanom mikor így szólt:

— Tekintettel az enyhítő körülményekre, a legszelidebb büntetést kapja: hat heti fogságot és huszonöt forint pénzbírságot. Örök, vezessék el!

Gáspár mester egy szomorú pillantást vetett felém, bucsut intett, aztán elvezették, én pedig szinte kábultan álltam ott. Alig tudtam elhinni, hogy való lehet amit hallottam, — hat hétig nem fogom látni gazdám, igaz jó barátomat, tanítóm, s ő börtönben fog szenvedni!

De az bizony mégis úgy volt. Viszszatértem a vendéglőbe, hogy ott gondolkozzam, hányadán is vagyok tulajdonképen. A kapuban találkoztam a vendéglőssel, ki tudta esetünket, s mindjárt kérdé:

— No's mi történt a gazdáddal? Nagyon siralmas a képed, talán elítélték?

— El. Hat heti fogságra és huszonöt forint bírságra.

— Hm, az kemény büntetés. Hát te most mihez fogsz?

— Nem tudom.

— Nem tudod? De csak van valami pénzed, amiből eltartsd magadat, és azokat a bolondos állatokat addig, míg gazdátok kiszabadul?

— Nincs.

— Akkor hát talán arra számítsz, hogy én majd eltartalak?

— Nem, nem számítok senkire, semmire, felelém csüggedten.

— Hát bizony, fiatal barátom, én sajnállak, de nem segíthetek rajtad. Gazdád már eddig is adósom, annak fejében zálogban tartom a batyuját. Téged és majmodat, kutyádat nem tarthatlak hitelbe hat hétig, azért hát szedd össze sátorfádat és vándorolj tovább.

— Elmenjek? De hát hová?

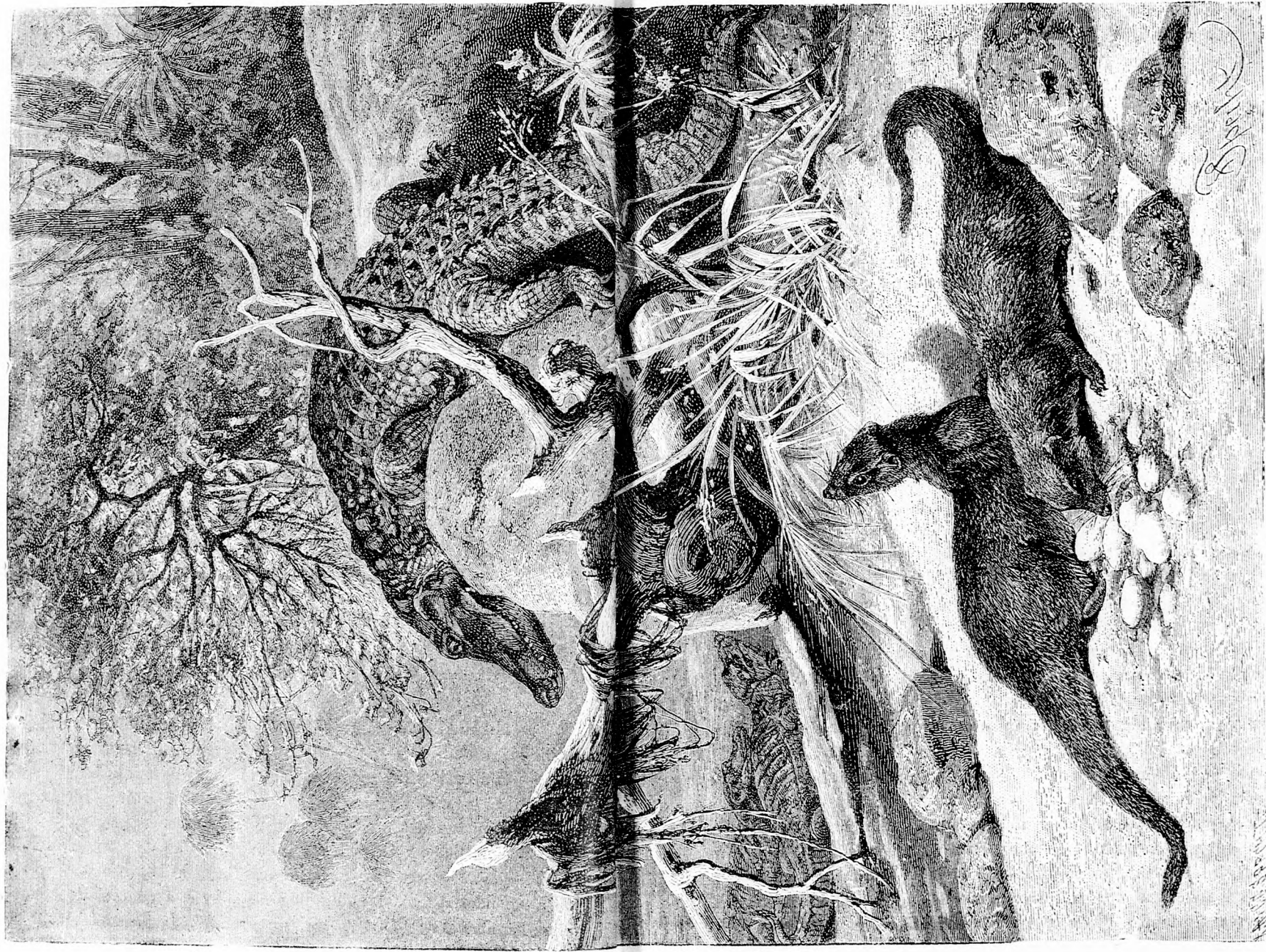
— Már azt biz én nem mondhatom; nagy a világ, sokféle mehatsz. Csak annyi bizonyos, hogy én nem tartalak, mert én nem vagyok se apád, se gazdád, aztán meg olyan gazdag ember sem vagyok, hogy ingyen kosztost tartsak hetekig.

Erre nem tudtam felelni. Hiszen igaza volt. Miért gondoskodnék ő rólam, ilyen vándor komédiás fiuról? Nem volt rossz ember s inkább barátságosan mondá:

— No, ne essél kétségbe, kis barátom. Lásd, nem vagy már kicsiny, hogy magad is ne boldogulnál. Itt vannak a négylábu művészeid, járd be velök a környéket. Hiszen csak tudsz te is valamit a mesterségből? Aztán látod, jobb is lesz, ha nem találkozol többé azzal a goromba hajduval, mert most már nincs aki megvédjen. Pedig ha itt maradsz, bizonyosan fülön fog újra. Ide az én korcsmámba is el szokott járogatni.

Ez döntött. Azzal a durva emberrel semmi kedvem sem volt találkozni. Megyek, akarhová, de elmegyek. Csak még egy aggodalmam volt.

(Folytatása az 58. lapon.)

JINEUMON ÉS KROKODIL. (Lásd a 61. lapon.)

(Folytatás az 55. laphoz.)

— Igen ám, de gazdám itt fog keresni, ha kiszabadul.

— Nem baj. Mához hat hétre jöjj ide vissza. Ha pedig gazdád addig valami levelet küldene a börtönből számodra, hát én megőrzöm és elküldöm utánad, ha megírod, hol vagy. És ha te irsz gazdád-nak, azt is beküldöm neki.

Megköszöntem, azután siettem a színbe, hol állataink pihentek. Kis batyumat hátamra kötöttem, a majmot ölembe vettem s hónom alatt a hegedümmel, utánam a kutyákkal, magam sem tudtam hova. Igyekeztem mentül hamarább kijutni a városból, nehogy utamba akadjon az a goromba hajdu, a ki szerencsétlenségünket okozta.

Kérve a városból, lassabban ballagtunk s ráértem kissé gondolkozni. Most hát én a kitalált, apátlan, anyátlan fiu egyszerre igazgatója és gazdája lettem a négylábu művészársaságnak, én vagyok felelős érettek. Mihez fogjak?

Káplár a kedves, derék, okos kutya és a másik kettő is olyan pillantásokat vetettek rám, melyek nagyon jól megmagyarázták, mit várnak tőlem; a majmocska is minduntalan meghuzta a fülemet, hogy ránézzek, ekkor aztán a szájához emelgette kezeit, ami jele volt annak, hogy éhes. Művészeim tehát enni valót kívántak mindenek előtt. De még jó magam is éhes voltam, pedig izgatott, gyors futásomban elfelejtettem utavalóról gondoskodni.

Hol voltam, merre mentem, arról sejtelmem sem volt s így azt se tudtam, eljutunk-e egyhamar valami faluba. Pedig kutyáim mindinkább könyörgő szemmel

nézegettek rám, Káplár minduntalan hozám simult, a majmocska pedig mind erősebben huzogatta a fülemet. Egyelőre csak szép szóval biztathattam őket.

— Csak várjatok, majd ebédelünk. Menjünk szaporán, akkor hamarabb érünk valami falut s ott majd veszek kenyeret.

Káplár megértette és nyugodtan követte, a másik két kutya pedig mindenben követte. Csak a majom nyugtalankodott, meg — én magam. Mert az igaz, hogy van két tizeském és ebből egy nap megélünk, de hát azután?

Aggódtam, de azért ne higyétek, hogy kétségbe estem. Nem hiába voltam már több mint ^{ket}hat éve óta Gáspár mester tanítványa. Megtanított arra is, hogy ha valakit baj ér, akkor lesz csak igazán nagy a baja, ha elveszti a bátorságát. Én tehát erről megemlékezve, aggodva, nyugtalankodva bár, de épen nem csüggedve ballagtam előre. Sokszor mondta Gáspár mester, hogy életre való fiu vagyok. Most itt az ideje, meg kell mutatnom, hogy jó mesterem nem csalódott bennem.

— Nincs más hátra, minthogy itt a környéken produkciókat tartsak, amíg Gáspár mester kiszabadul. Nagyon megszire nem megyek, hogy idején visszatérhessek.

Ebben megnyugodva s a Gondviselésben bizva, mentem tovább. Már a dél rég elmulhatott, mikor egy utszéli csárdához értünk. Bementem és egész pénzemért kenyeret vettem. Persze, mindössze sem volt nagyon sok, de mégis elég vagy kétszeri étkezésre. A majom és a kutyák a kenyér láttára vigan ugrándoztak

s az éhes majmocska ugyancsak huzigálta a fületem, hajamat, hogy adjak már neki.

— Mindjárt, mindjárt, csak előbb valami jó helyecskét keresünk, a hol megpihenjünk.

Nem kellett messzire mennünk. Egy kis erdőbe értünk s nem messze az uttól forrást pillantottam meg. Ott letelepedtünk és ebédeltünk. Száraz ebéd volt, de hozzá pompás étvágynak s akár egyszerre ettük volna meg az egész kenyeret. De gazdálkodni kellett, azért hát kétfelé vágtam a kenyeret, egyik felét eltettem s a másik felén testvérileg megosztottunk. Először a majmocskának szeltem le kisebb darabot, neki legkevesebb kellett. A többi négy egyenlő részre vágtam, egyet magamnak, egyet-egyet kutyáimnak. Mikor elkészültünk a lakomával, Káplár hozzám jött, térdeimre hajtá okos fejét és merőn nézett reám.

— No's Káplár, mi kell? Talán esodálkozol, hogy nincs velünk a gazdád? Bizony nincs, elég baj az nekünk, de még neki is. Szegény Gáspár mester!

Káplár fájdalmasan vinyogott. Nagyon jól értette ő a gazdája nevét.

— Sajnálod ugy-e, jó Káplár? Van is okod reá, mert ő gondoskodott mindnyájunkról s most nélküle nagyon rossz dolgunk lesz. Nincsen ám pénzünk!

A »pénz« szót is jól értette Káplár. A mint e szót kimondtam, két lábra állt és körben járt, mint szokta tenni, mikor produkálás után tányérral jár a nézők közt.

— Azt akarod mondani, hogy majd rendezünk mi is előadásokat? Persze,

egyebet sem tehetünk. De az a kérdés, lesz-e bevételünk? Azért, kedves barátim, remélem, hogy jól fogjátok magatokat viselni, nem fogtok makranczoskodni, hanem buzgalommal és szorgalommal játszátok szerepeiteket. Ha iparkodunk, talán megélünk valahogy.

Nem tudom, vajjon négylábu barátaim megértették-e tökéletesen szónoklatomat, de az bizonyos, hogy nagyon érezték öreg gazdájok hiányát s ösztönszerűleg még inkább simultak hozzám, kit már szintén rég ismertek és szerettek. De ezt csak a három kutyára mondhatom. A könnyelmű majmocska, mihelyt jóllakott, nem törődött semmivel s vigan ugrándozott. Ugyancsak vigyáznom kellett, hogy a fákra föl ne szökjék.

Miután megpihentünk, odább ballagtunk. El kellett jutni valahová éjszakára. Vagy egy óráig gyalogolhattunk, mikor egy kis falut pillantottam meg. Kicsi helység volt, láttam; de elhatároztam, hogy mégis próbálok szerencsét. Felöltöttem a majmocskát, sorba állítottam a kutyákat és hegedűszóval ünnepiesen vonultam be a faluba.

Végigmentem a falu széles főutcáján, jobbra-balra nézegetve, előjön-e valaki? Itt-ott egy pár gyerek kiszaladt a házból, de vissza is ment. Nem törődött velünk senki. Azért még nem csüggedtem. Sokszor jártunk így Gáspár mesterrel is.

Megálltam a falu közepén s folyton játszva elkezdtem az előadást, táncoltattam a kutyákat, abban a reményben, hogy ez majd odacsalja az embereket. Jött is nem sokára egy természetes ember és rám kiáltott.

— Hát te mit csinálsz itt he?

— Látja kend, produkciót tartok.

— Nincs itt arra semmi szükség.

Ma nincs vasárnap, hogy komédia legyen az utcán. Hát csak eredj odább.

— De kérem . . .

— Egy szót se! Ha nem takarodol, mindjárt beviszlek a kóterbe. Itt én vagyok a bíró s én parancsolok. Pusztulj!

Persze pusztultam is. Még nagyon is jól emlékeztem, milyen veszedelmes dolog a szegény vándor komédiásnak, ha ellenszegülni mer. Busan, de sietve távoztam a faluból.

Szaporán gyalogoltunk, míg jó meszszire el nem hagytuk a falut. Mikor már a tornyotsem láttam, nem tartottam szükségesnek a sietséget. Minek is? Arra

már úgy is el voltam szánva, hogy szabad ég alatt töltjük az éjszakát, mert üres zsebbel ugyan hiába kopogtatnék be akár-milyen falusi korezmába is; nem is igyekeztem tehát faluba eljutni.

Káplár lehorgasztott fejjel ballagott mellettem, s néha-néha kérdőleg, csodálkozva nézett reám. Nagyon jól értettem, mit gondol. Mert bizonyos vagyok benne, hogy az okos hü állat gondolkozott.

— Igen bizony, Káplár barátom, roszul jártunk. Azt hiszed, ugy-e, hogy ha velünk van gazdánk, nem üztek volna ki olyan csufosan. Persze, igazad van. Híven magamforma síhederrel könnyen elbánnak. No de majd találunk jobb emberekre is.

(Folytatása következik.)

Mr.

— Találós tréfa. —

(A hiányzó magánhangzókat pótoljátok ki.)

fres ks trmts.

Skt kll nk nvtn.

Jszv is, mnl fgv

Nm lht őt nm szrtn.

Fres, bhks, és zjs,

Ngyn kdvs, d elms is —

Ezt a tlls ks trft

Mg kldt b a hms.

Nagy buzgalom.

EMMA, Lajos, Fanni, Gyuri,
Relli, Nelli,
Valamennyi a rajzolás
Hogy kedveli!

Trónt szorít mindnyájának
Apró ujjá,
S így rajzolnak ők derűre
És borúra.

Emma rózsát, Lajos lovat,
Fanni babát,
Nelli malmot, Gyuri s Relli
Kis katonát.

Meg azután dobot, ágyut,
Kecskét, fecskét —
Csak azután ne mulasztják
El a leczkét!

IHNEUMON ÉS KROKODIL.

(Képpel az 56—57. lapokon)

MINAPÁBAN beszéltem nektek a szent ibisz madárról, melyet hajdanában az egyiptomi nép, a Faraók uralkodása idejében, a templomokban tisztelt és imádozott. De az ibisz nem egymaga részesült ily nagy dícsőségben, az ókori egyiptomiak még több más állatot is szentnek tartottak, köztük a veszedelmes krokodilust és ennek ellenségét, az ihneumont is.

A krokodilust, mely a Nilus folyamban és partjain él, a gonoszság istenségének tartották, a kitől minden rossz ered, ezért tehát kedvében kellett járni. A templomoknál erre való helységeket tartottak szent krokodilusokat s hizlalták min-

denféle csemegével, amit csak falánk krokodilus kívánhat. A fiatalokat gyakran drága ékszerekkel ékítették föl, arany csatákat illesztettek lábaikra, orrukra s így mutatták föl a népnek, mely borzongva borult térdre a csuf teremtések előtt.

Később, mikor a hatalmas, hódító római nép elfoglalta Egyiptomot, kevésbé jó dolguk lett a krokodilusoknak. Mert a rómaiak nem igen törődtek a krokodilus szentségével, nem voltak olyan babonások és inkább mulatságra használták fel a veszedelmes, de esetlen szörnyetegeket. Összefogdosták őket és elszállították Róma városába, hogy a czirkuszban szerepeljenek. Itt viadorok szálltak szembe a krokodilusokkal, ingerkedtek velök és végre

megölték; mert a szárazföldön a krokodilus nem igen tud kifogni a fürge és ügyes ellenségen. Annál veszedelmesebb, ha ott hon van a maga elemében, a vízben. Egészen elmerül a víz alá, úgy, hogy csak az orra hegye látszik ki, de ezt sem igen veszi észre senki. Leskelődik nem jön-e valami préda s ha aztán csakugyan közelít egy-egy pompás állat és inni akar, az ármányos krokodilus hirtelen megragadja és lehúzza magával a víz alá. A szerencsétlen állat nem is védheti magát, mert csakhamar megful, míg a krokodilus egészen kényelmesen uszkál hosszu ideig a víz alatt. Ha ember téved ilyenképen a krokodilus közelébe, bizony szintén ritkán menekül.

Nem esoda tehát, hogy a babonás ókori népek azt hitték, hogy valami gonosz szellem lakozik ezekben a veszedelmes állatokban. Maguk nem merték pusztítani, de azt szerették, hogy más pusztítsa és ezért szent állataik sorába vették föl az ihneumont, mely a krokodilusnak legádázabb üldözője. Az ihneumon aránylag kicsike állat, a petymegek fajából való. Ez állatok igen vérszomjasak, vakmerőek s erős karmuk van, melyet tokba tudnak visszahuzni, mint a macska. Az est-homályban és éjjel indulnak zsákmánykeresésre, s nemcsak kisebb eleven állatokat ragadnak el, hanem különösen szeretik a tojást.

És épen ez a veszedelme a krokodilusnak. Az ihneumon jól tudja, hogy a krokodilus a folyó közelében homokba rakja le tojásait s a nap melegére bizza a kiköltést. Szaglálózva végig járja tehát a part környékét és csakhamar rátalál a tojásfészekre, erős karmaival lekaparja a homokot és kiássa a tojást, melyet aztán jóízűen kiszűresöl. A krokodilus hiába próbálna meg védelmezni tojásait, mert az ihneumon olyan fürge és ügyes, hogy az esetlen, nehézkes krokodilus semmikép nem kaparítja meg. Rendesen meg

sem próbálja, hanem boszusan, szomoruan odább áll.

Ilyen módon az ihneumonok évenként tömérdek krokodilus tojást pusztítanak el s ezzel megakadályozzák, hogy a krokodilusok tulságosan elszaporodjanak. Ezért mai nap is, habár nem állanak többé szent hírben, de kimélik őket mint hasznos állatokat.

A kis huszár.

(Képpel a czimlapon.)

*»HUSZÁR vagyok a javából.
Bár a lovam van csak fából.
A hol harcz, háboru készül,
Oda rugtatók vitézül.*

*Csak előre, lovam fakó,
Háboruba vagy te való;
A hol legsűrűbb az ellen,
Oda, oda vágtaas velem!*

*Üres beszéd, üres szavak —
Biz én veszteg maradok csak!
Háboruban mit ér lovam,
S ottan mit is érnék magam?»*

*Hanem hiszem mulik idő,
A kis fju legénynyé nő,
S amire megemberkedik,
Már alatta vig ló nyerit.*

*Nem fa-csikó, ingó, ringó —
Hanem eleven, tüzes ló,
Szép telivér bábolnai
Fog alatta ficzánkolni.*

*És maga is már azolta
Bekerült a huszár-sorba,
Majd megvívja a csatáját,
Védelmezi szép hazáját.*

A SZARDELLA ÉS A BOTROG.

— Természetráji csevegés. —

Írta: ifj. Jankó János.

ALJON ki nem evett még szárdinát vagy szárdellát az én kedves olvasótársaim közül? Olyan kis bádog szelencékbe rakják őket tizével-huszával, olajba és gondosan zárják el, hogy az olaj ki ne csoroghasson, levegő hozzá ne férjen, amelytől a bádog szelence jóízű tölteléke megromlana.

Nem tudom, ki szereti, ki nem, de ha valakinek mégis izlett, bizonyosan megkérdezte: honnan való ez a jó hal? Akinek meg nem izlett, az is megkérdezte: honnan való ez a rossz hal?

Nekem izlett s én tudom is, hogy fogják, szedik, készítik, küldik el és hátán ti, kedves olvasótársaim, kérdésekre nem kaptok választ, hát Forgó bácsi engedelmével megadom én nektek.

Legelőször, mikor abban a szelencében megláttam a halat, nem volt feje. Pedig van persze feje is, csak hogy a halászok levágják. Nézzük, mit tesznek ezek a hallal. Mindenek előtt megmondom, hogy édes vízben nem fordul elő, csak tengerben. Az Adriai tengerben is sok van.

Egyszer találkoztam egy fiúval halásszal, aki tengeri növényeket és állatkákat árult. Kérdeztem miféle halász s azt felelte: »Szárdella-halász vagyok, de az idén rosszul ütött ki a halászat.« Azután megkértem, mondaná el nekem, hogyan fogják a szárdellát s ő készségesen mondta el a következőket:

»Április havában kezdünk ki-kijárogatni a tengerpartra, lesve, nem jönnek-e már a szárdellák? Mert ebben az időszakban van a legtöbb. Kis sajkákon naponként kivezünk a tengerre, keresve a szárdellákat, s végre visszatérünk annak hírével, hogy most már meg lehetne kezdeni a halászatot. Ekkor összegyűlünk

hatan-heten s kezdünk fogni botrogokat. Jó kis állatok ezek nagyon. Nyolcz lábuk van és két ollójuk. Az egész állatka nem nagyobb öt-hat centiméternél széltebén-hosszában. A téli hónapokban eledelül is használjuk őket, úgy mint a magyarok a rákot, melyet a folyóban fognak. A botrogot pedig úgy fogjuk, hogy a part hosszában kis árkot huzunk, a víztől olyan távolságban, hogy mikor a dagály legnagyobb, akkor az árok teljék meg vízzel. Jön a dagály, a hullámok mind magasabrad csapnak ki a szárazra, magukkal hordva a kis halakat és botrogokat is. Ezeket a tenger a sós vízzel együtt behajtja az árokba s mikor az apály beáll, akkor oda megyünk, kiszedjük az árokból a botrogokat, és berakjuk a csónakba. Ezután finom hálónkkal a tenger csöndesebb s gyérebbe látogatott helyére evezünk, szét-szedjük a botrogokat, a hálóba akasztjuk husos darabjaikat s a hálót lebocsátjuk. A botrog husa magához csalja a szárdellákat és szárdinákat, bekerülnek a hálóba, de ki nem. Felhuzzuk a hálót, a zsákmányt kirakjuk a csónakba, aztán újra lebocsátjuk a hálót s ez így megy, míg végre halász-készletünkkel a partra szállunk.

Ezután mindegyiket lefejezzük. A fejét nam szabad rajta hagyni, mert különben, ha olajba tesszük, keserű izt kap. Azután nagy fa kádakba öntött tengeri vízben jól kimossuk közönséges só oldatban, amit a tengerből nyerünk a víz elpárolása útján, aztán beáztatjuk s ott hagyjuk egy két napig. Ezután hordókba rakjuk szemcsés só közé s úgy küljük el. Így tesznek a heringekkel is, csak hogy ezeknek a fejét nem vágják le, hanem csak kopolyuiktól és zsigereiktől szabadítják meg. Különben a hering rokona is a szárdellának, valamint a szárdina is, melyet szintén fej nélkül bádog szelencékbe, olajba rakunk, s úgy adjuk el a kereskedőnek.

Sokáig tartott az olasz beszéde. De én nem elégteltem ezt meg s azután kérde-

zösködtem, ki találta ki ezt az elkészítési módszert? Megtudtam, hogy ezt először Benkel Vilmos, német tudós ajánlotta. Használták a heringnél s úgy tanulták el a többi halászok.

Botrog olyan sok van, hogy tengeri városokban, aki enni akar, maga összefogdoshatja: Velenczében a piacon is árulják, s ott fontos kereskedelmi cikket képez.

Még csak azt akarom mondani, kedves olvasótársaim, hogy ha alkalmatok nyílik olyan emberrel összejönni, mint p. o. az én halászsom volt, használjátok fel, mert amit így hallunk, azt könyvben sokszor hiába keressük és mert amit élőszóval megmagyaráz valaki, azt jobban megtudjuk tartani emlékezetünkben, mint amit könyvből olvastunk.

A TINTAHAL.

(Képpel az 53. lapon.)

A ki közületek már jobbacskán rajzol és néha szép fekete tussal is dolgozik, nem igen gondol arra, hogy ezt a szép fekete festéket, persze csak ha igazi, egy tengeri állatnak köszönheti, a tintahalnak. Hálnak biz' ez tulajdonképen nem is hal, sőt egészen más fajta állatokhoz, a puhányokhoz tartozik.

Ez állatoknak nincsen csontjuk, egész testük puha, kocsonyaszerű. De sokféle fajtájok közt számos az olyan, melynek bőrén meszes anyag izzad ki, ebből aztán az állat teste körül kemény pánczél képződik, mint ezt bizonyosan már mindnyájan láttatok a mi kerti csigánknál.

A tengerben ezer meg ezer fajta ilyen sajátságos puhány él s a legérdekesebbek egyike az, melyet tintahalnak neveztek el, tudományos neve pedig: *sepia officinalis*. Teste kemény pánczélba szorított tömlőhöz hasonlít, de a feje kinyulik és minden más állattól különbözik. A tetején van a szája, melyben fogak helyett szaruféle kemény test található. Szája kö-

rül pedig nyolcz kisebb és két igen hosszú csánya van, melyekkel megragadja zsákmányát és a szájába tömi. Mert a tintahal veszedelmes tengeri rabló, természetesen csak a kisebb tengeri állatkákra nézve. Úgyesen uszkal ide-oda, folyton prédára lesve; mert nagyon falánk, ragadozó s amit egyszer a karjai közé fogott, azt többé ki nem ereszti.

Nevét a tintahal attól a sajátságtól nyerte, hogy van testében egy zacskóforma üreg, mely sűrű fekete folyadékkal van tele. Ezt a folyadékot tetszése szerint tudja kifecskendeni s a tintanemű oly sűrű fekete, hogy már kevéstől is nagy darabon megzavarodik tőle a víz. És ez nagyon jó szolgálatot tesz a tintahalnak. Mert neki is vannak ellenségei, a nagyobb tengeri állatok, melyek meg őt eszik meg, ha megkaphatják. Mikor tehát a tintahal látja, hogy veszedelmes ellenség üldözi, kifecskendi a tinta-anyagot, úgy hogy ellensége egy időre nem lát a zavarosban s az üldözött tintahal elmenekül.

A tintahalat a fekete festék kedvéért nagyon keresik, mert e festékből készül a szép fekete tus. A tengerparti lakosok pedig a tintahal husát is megeszik.

Jótekonyság.

A szegény gyermek-kórház javára adakoztak még:

Hugmeyer Stefanie és Ottó 50 kr., Farkas Géza és Elek 1 frt., Radó Mariska 1 frt 40 kr., Selényi Vilmos 1 frt., Paulinyi Ida 50 kr., Heszke Róza 1 frt., Schram Malvin és Irén 1 frt., Inkey Valeria 1 frt., Pazar Lenke 1 frt., Antalfy Adél és Desző 1 frt 40 kr., Kovács Ilonka, Ernő, Zoltán és Aladár 4 frt., Grünstein Miksa 1 frt., Margonyai Zsenni 1 frt. Kepf Irén és Jolán 1 frt. — A már eddig kimutatott 954 frt 19 krral együtt összesen: 970 frt 99 kr.

Az Ég áldása legyen a kegyes kis adakozókon.

Forgó bácsi.

Felelős szerkesztő: **Forgó bácsi.** Kiadó-hivatal: Budapest, Barátok-tere 3-ik sz., Athenaeum-épület. Budapest, 1883. Nyomtatja a kiadó-tulajdonos: Athenaeum irodalmi és nyomdai részv. társulat.